

2018 GIDA KRİZLERİ KÜRESEL RAPORU

Uluslararası Gıda Güvenliği Bilgi Ağı (FSIN); Birleşmiş Milletler Gıda ve Tarım Örgütü (FAO), Uluslararası Gıda Politikaları Araştırma Enstitüsü (IFPRI) ve Dünya Gıda Programı (WFP) tarafından gıda ve beslenme güvenliği bilgi sistemlerinin güçlendirilmesi için analiz ve karar vermeyi yönlendirecek güvenilir ve doğru veriler üretmeye yönelik küresel bir girişimdir.

FSIN tarafından hazırlanan 2018 Gıda Krizleri Küresel Raporunda, 2017 yılında dünyanın 51 ülkesi ve bölgesinde gıda güvencesizliğinden ve daha kötü koşullardan (IPC 3. Aşama ve üzeri) muzdarip yaklaşık 124 milyon insanın acil insani yardıma ihtiyacı olduğu belirtilmektedir. 2016 yılında hazırlanan raporda 48 ülkede 108 milyon insanın acil yardıma muhtaç olduğu vurgulanmakta idi.

Raporlar incelendiğinde 45 ülke her iki raporda yer alırken, 2016 verilerine göre % 11 artışla 11 milyon daha fazla insanın acil yardıma ihtiyacı olduğu belirlenmiştir. Özellikle Nijerya'nın Kuzeydoğu bölgeleri, Güney Sudan, Somali, Yemen, Myanmar gibi bölgelerde uzun süren, yoğun çatışma ve güvensizlik ortamı krizi tırmandırmakla birlikte, Doğu ve Güney Afrika gibi bazı bölgelerde ise kalıcı kuraklık ve ardışık yetersiz hasatlar krizi derinleştirmiştir.

2017 yılında 74 milyon insanın acil yardıma ihtiyaç duyduğu 18 ülkede, çatışmalar ve güvensizlik ortamı akut gıda güvencesizliğinin başlıca faktörleri olmuştur. Akut gıda güvencesizliği içinde olan 37 milyon insan Kuzey Nijerya başta olmak üzere, Demokratik Kongo Cumhuriyeti, Somali ve Güney Sudan'ın da aralarında bulunduğu onbir Afrika ülkesinde yer alırken, Orta Doğu'nun dört ülkesinde gıda güvencesizliği ve çatışma ortamında yaşayan çok sayıda insan Kriz ve üzeri gıda güvencesizliği (IPC 3. Aşama ve üzeri) koşullarında bulunmaktadır. Yemen'de 17 milyon; Suriye, Irak ve Filistin'de 10 milyon gıda güvencesinden yoksun insan acil yardıma ihtiyaç duymaktadır. Asya'da ise Afganistan ve Myanmar'da çatışma, güvensizlik ortamı ve iklimle bağlı afetler çok sayıda insanı gıda güvencesizliğine sürüklemiştir.

Gıda Güvencesizliği Nedir ?

Gıda güvencesizliği aktif ve sağlıklı bir yaşam ile normal bir gelişim için gerekli yeterli miktarda güvenli ve besleyici gıdaya sürekli erişimden yoksun kalma durumudur. İnsanların gıda güvencesinde olması için;

*Gıdanın yeterli miktarda –evde üretilmiş, yerel yetiştirilmiş yada herhangi bir yerden ithal edilmiş- olması,

*Gıdanın erişilebilir olması –insanların yeterli miktarda ve çeşitlilikte gıdaya satın alma, evde üretme, takas, bağış veya gıda yardımı v.b. yoluyla düzenli olarak sahip olması;

*Aynı zamanda mevcut ve erişilebilir gıda insanlar için olumlu besin değerine sahip olmalıdır.

*Ve nihayet gıdanın mevcudiyeti, erişilebilirliği, güvenilir ve besleyici olması koşullarına her zaman erişimin olması gerekmektedir.

Akut gıda güvencesizliği ve beslenme bozukluğu vahamet zamanında sebeplere, ortama ve süreye bağlı olmaksızın belli bir bölgede hayatı yada geçim yolunu veya ikisini birden tehdit eden gıda güvencesizliğinin göstergesidir. Değişime çok müsaittirler ve bir popülasyonda kısa bir süre içinde gıda güvencesizliği ve malnutrisyonun olumsuz belirteçleri olan ani değişiklikler ve şoklar sonucu ortaya çıkabilirler.

Aşırı derecede yetersiz beslenmeye maruz kalmış 124 milyon kişiden yaklaşık 32 milyonu Yemen, Güney Sudan, Somali, Nijerya'da bulunmaktadır.

Kuraklık başta olmak üzere aşırı iklim olayları 39 milyon insanın yaşadığı 23 ülkede gıda krizlerinin başlıca tetikleyicisi olmuşlardır. İklim şoklarına bağlı kriz koşulları ve daha kötüsüne tabi şartlarda yaşayan 32 milyon insanın 2/3 'si Afrika ülkelerinde bulunmakta iken gıda güvencesinden yoksun 3 milyon insan Latin Amerika ve Karayipler'de, 3 milyon insan da Güney Asya'da yaşamaktadır.

Çatışmalar ve iklim şokları genellikle eşzamanlı olmuş ve pek çok insanı yurt içi veya yurt dışında yer değiştirmeye zorlamıştır. Suriye, Yemen, Irak, Demokratik Kongo Cumhuriyeti, Nijerya, Somali, Güney Sudan, Uganda, Etiyopya, Myanmar/Bangladeş göçlerden en fazla etkilenen ülkelerdir.

2018 yılına ilişkin değerlendirmeler çatışmaların özellikle Afrika'da (Somali, Güney Sudan, Demokratik Kongo Cumhuriyeti, Orta Afrika Cumhuriyeti ve Nijerya), Asya'da (Afganistan) ve Orta Doğu'da (Yemen ve Suriye) gıda güvencesizliğinin temel nedeni olmaya devam edeceğini göstermektedir. Raporda Yemen'in ekonomik kriz, gıdaya erişim kısıtlamaları ve salgın hastalıklar yüzünden 2018 yılında gıda krizinden en fazla etkilenen ülke olacağı belirtilmektedir.

5. Kategoride çok güçlü iki kasırğa (Irma ve Maria) Karaibler'de bulunan Haiti'de kronik yoksulluğu ve gıda güvencesizliğini arttıran başlıca neden olmuştur.

Eritre, Kore Demokratik Halk Cumhuriyeti ve Venezuela da gıda krizi yaşayan ülkeler arasında olmalarına karşın, veri yetersizliği sebebiyle gıda güvencesinden yoksun insan sayısı belirtilememektedir.

Etiyopya ve Madagaskar, Kuzey Kenya, Pakistan'ın Sindh bölgesinde olduğu gibi gıda, sağlık hizmetleri, temiz su ve hijyen hizmetlerine erişimin sınırlandığı iklim şoklarının yaşandığı alanlarda yüksek malnütrisyon oranları devamlılık göstermektedir. Sağlık ve temizlik hizmetlerine erişimin engellenmesi durumunda hastalık riski artmakta ve toplum salgın hastalıklara daha yatkın hale gelmektedir.

2017 yılında Yemen (yaklaşık bir milyon vaka), Kongo Demokratik Cumhuriyeti, Güney Sudan, Nijerya'da Borno Bölgesi, Kenya, Sudan, Malawi, Mozambik, Brundi, Çad ve Somali kolera salgınlarıyla uğraşmışlardır.

Beslenme Bozukluğu Nedir ?

Beslenme bozukluğu (malnutrisyon) aktif, sağlıklı bir hayat için gerekli olan enerji ve/veya gıda bileşenlerinin eksikliği, fazlalığı veya dengesizliğinden kaynaklanan anormal fizyolojik durumdur. Malnutrisyon yetersiz beslenme, mikro besin eksikliği, aşırı kilo ve obezite sorunlarını içermektedir. Bu koşullar ayrı, ayrı yada bir arada olabilir. Yetersiz beslenme tüketilen gıdaların yetersiz alınması ve/veya emiliminin kötü olması ve/veya biyolojik kullanımının yetersiz olmasının sonucunda ortaya çıkmaktadır. Bu durum bireyin yaşına göre kilosunun olması gerekenin daha altında olması, boyunun yaşına göre olması gerekenin altında olması (stunted), boyuna göre çok zayıf olması (wasted) veya vitamin ve mineral (mikro besin) eksikliklerini kapsamaktadır. Beslenme bozukluğunun bütün türleri yetersiz besin alımı, enfeksiyona bağlı tekrarlanan hastalıklar ve/veya kötü bakım ve beslenme uygulamalarının sonucunda meydana gelmektedir.

Gıda krizlerinde beslenme bozukluğu risk derecesi sivil güvenlik ve yer değiştirme imkanları, besin maddelerinin mevcudiyeti ve erişilebilirliği, sağlık ve gıda maddeleri ile suya ve hijyen koşullarına erişim düzeyine bağlıdır.

Gelişme geriliği görülen çocuklar daha fazla hastalanmaya eğilimin yanı sıra ileriki çocukluk dönemleri ile ergenlikte daha düşük öğrenme yetenekleri ve daha zayıf fiziksel ve zihinsel beceriler geliştirme riski altındadırlar. Akut ve kronik malnutrisyon herkesi etkileyebilmesine rağmen, 5 yaş altı çocuklar özellikle hassas gruptur. Bu yüzden 6-59 aylık çocuklarda görülen boya ya da kiloya bağlı gelişim geriliğinin yaygınlığı bir toplumun beslenme durumu için iyi bir ölçüttür. Dünya Sağlık Örgütü (WHO) 6-59 aylık çocuklarda bu iki indikatörün yaygınlığına bağlı durum şiddeti endeksleri hazırlamıştır.

Akut malnutrisyon aşırı zayıflıkla ölçülürken, kronik malnutrisyon yaşa göre boy kısalığıyla ölçülmektedir.

Buna göre Birleşmiş Milletler Dünya Sağlık Örgütü (WHO) tarafından beslenme bozukluğunun toplumlarda yaygınlığı ve şiddetini ölçmek amacıyla yapılan çalışmalarda referans alınan değerler şöyledir:

Tablo 1. Aşırı Zayıflığın Yaygınlığı Temelinde Beslenme Bozukluğunun (Malnutrisyon) Şiddet Endeksi

Küresel Akut Beslenme Bozukluğu	<5 %	Kabul edilebilir
	5.9 %	Kötü
	10-14 %	Ciddi
	>15 %	Kritik

Tablo 2. Bir Toplumda Boy Kısalığının Eşik Değerleri

Kronik Beslenme Bozukluğu (Stunting-Boy Kısalığı)	< 20 %	Kabul edilebilir
	20-29 %	Kötü
	30-39 %	Ciddi
	> 40 %	Kritik

Küresel nüfus içinde aşırı zayıf çocuk oranı % 8 olarak, 2025 yılı küresel beslenme hedefi olan % 5 değerinin altına inmekten uzaktır. Geçtiğimiz on yılda büyüme geriliğinde azalma olsa da müzmin krizlerin olduğu yerlerde büyüme geriliği ve aşırı zayıflık devam etmektedir.

Kronik Malnütrisyon

Küresel olarak kronik malnutrisyonun (stunting) yaygınlık oranı 2005 ve 2016 yılları arasında % 29.5'ten % 22.9'a gerilemiştir. Bu durum halen 5 yaş altı 155 milyon çocuğu zihinsel becerilerde bozulma, düşük okul performansı, ve salgın hastalıklardan ölüm riski altında bırakmaktadır. 198.4 milyon çocuğun etkilendiği 2000 yılından beri kronik malnutrisyon yaygınlığında çarpıcı bir azalma vardır. Bununla birlikte Batı, Doğu ve Orta Afrika ve Güney Asya'da boy kısalığına bağlı büyüme geriliği halen % 30'un üzerinde bulunurken Doğu Afrika'da % 36.7 gibi yüksek bir değerdedir. Afrika 2000 yılında 50 milyon olan boya bağlı büyüme geriliği olan çocuk sayısının 2016 yılında % 17 artışla 59 milyona yükseldiği tek bölgedir. Asya'da sayıca % 35 oranında azalma olmasına rağmen halen dünyadaki yaşa göre boy kısalığı olan çocukların % 56 sını teşkil eden 86.5 milyon çocuk bu kıtada yaşamaktadır.

Ne Zaman Açlık Koşulları İlan Edilir ?

Bir bölgede aşağıda belirtilen üç koşulun mevcut olduğu kanıtlandığında Açlık durumu ilan edilmektedir.

- Gıda Kıtılığı: Nüfusun en az % 20'sinin aşırı gıda kıtlığı ile karşı karşıya olması
- Akut Malnutrisyon: Çocukların en az % 30'unun akut malnutrisyondan muzdarip olması.
- Artan Ölüm Oranı: Günlük ölüm oranı normal ölüm oranının iki katına ulaşmıştır.

Gıda Krizlerinde kaynakların kullanımının öncelik sırasını belirlemek için Entegre Gıda Güvencesi Aşama Sınıflaması (IPC) kullanılmaktadır. Sınıflamada Kriz (IPC 3. Aşama), Tehlike (IPC 4. Aşama) ve Açlık (IPC 5. Aşama) acil yardıma ihtiyaç duyan insan sayısını ve yerleşim yerini belirlemek için kullanılır.

Tablo : IPC/CH Aşama tanımlaması

AŞAMA	TEKNİK TANIM	ÖNCELİKLİ MÜDAHALE AMACI
1-Minimum	Bölgedeki beş aileden dördü insani yardımlardan destek almak da dahil olmak üzere sıradışı ve sürdürülebilir olmayan gelir ve gıdaya erişim yollarına başvurmaksızın gıda ve gıda dışı ihtiyaçlarını karşılayabilmektedir.	Dayanıklılık geliştirme ve afet riski azaltımı

2-Stres	Herhangi bir insani yardıma rağmen bölgedeki beş aileden en az bir tanesi belirtilen veya daha kötü koşullarda bulunmaktadır : Yeterli gıda ihtiyacının en alt düzeyde temin edebilmekte ancak bazı gıda dışı ihtiyaçlarını zararlı başa çıkma stratejilerine başvurmaksızın karşılayamamaktadır.	Afet riski azaltımı, geçim kaynağının korunması ve dayanıklılık geliştirme
3-Kriz	Herhangi bir insani yardıma rağmen bölgedeki beş aileden en az bir tanesi belirtilen veya daha kötü koşullarda bulunmaktadır : Yüksek veya üzerinde mutad akut yetersiz beslenmeyle birlikte gıda tüketim açıkları mevcuttur VEYA En alt düzeyde gıda ihtiyaçlarını ancak gıda tüketim açıklarına yol açacak olan geçim yolu varlıklarının hızla tüketerek güçlükle karşılayabilmektedirler	Geçim yolunun korunması, gıda tüketim açıklarının azaltılması ve akut beslenme yetersizliği için ACİL EYLEM GEREKMEKTEDİR
4-Tehlike	Herhangi bir insani yardıma rağmen bölgedeki beş aileden en az bir tanesi belirtilen veya daha kötü koşullarda bulunmaktadır : Çok yüksek yetersiz beslenmeye sebebiyet veren büyük gıda tüketim açıkları ve yüksek ölüm oranı VEYA Geçim varlıklarının kısa dönemde gıda tüketim açıklarına sebebiyet verecek kadar aşırı kaybı	Hayatı ve geçim yollarını kurtarmak ve akut beslenme yetersizliğini azaltmak için ACİL EYLEM GEREKMEKTEDİR
5-Açlık	Herhangi bir insani yardıma rağmen bölgedeki beş aileden en az bir tanesi açlık, ölüm ve yoksullukla belirgin gıdadan ve en temel ihtiyaçlardan aşırı yoksun koşullarda bulunmaktadır.	Yaygın ölümlerin ve geçim yollarının tamamen çökmesinin önlenmesi için ACİL EYLEM GEREKMEKTEDİR

Raporun İngilizce orijinali için :

https://docs.wfp.org/api/documents/WFP-0000069227/download/?_ga=2.248261255.1841914458.1524148640-735053314.1473065002